

Nowe stanowiska porostu *Omphalina umbellifera* (L.) Quel. (zlichenizowane Basidiomycota) na Pomorzu Gdańskim

New localities of *Omphalina umbellifera* (L.) Quel. (lichenized Basidiomycota) in Gdańskie Pomerania

MARTIN KUKWA, ADRIAN ZWOLICKI

M. Kukwa, Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Gdański,
Al. Legionów 9, 80-441 Gdańsk, e-mail: dokmak@univ.gda.pl

A. Zwolicki, Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców, Uniwersytet Gdański,
Al. Legionów 9, 80-441 Gdańsk, e-mail: prosoche@poczta.onet.pl

ABSTRACT: The paper presents new records of *Omphalina umbellifera* in Gdańskie Pomerania. In this region the species was known earlier only from two localities in Słowiński National Park. During field studies two new localities were found in Bory Tucholskie. The taxon is probably more common, but was overlooked.

KEY WORDS: *Omphalina umbellifera*, lichenized Basidiomycota, new localities, Bory Tucholskie, Gdańskie Pomerania, northern Poland

U ogromnej większości gatunków porostów mykobiont reprezentowany jest przez przedstawiciela gromady workowców, Ascomycota. Tylko nieliczne z nich mają inny komponent z grupy grzybów niedoskonałych, Deuteromycota lub należący do podstawczaków, Basidiomycota (por. np. Purvis i in. 1992).

Reprezentantami podstawczaków lichenizujących w strefie klimatu umiarkowanego są niektórzy przedstawiciele rodzaju *Omphalina* QuéL. Na Pomorzu Gdańskim podano do tej pory dwa gatunki: *O. hudsoniana* (Jen.) Bigelow i *O. umbellifera* (L.) Quel. (syn. *O. ericetorum* (Fr.) M. Lange ex H. Bigelow), przy czym pierwszy takson posiada tylko jedno historyczne notowanie na Pojezierzu Kaszubskim (por. Fałtynowicz 1992). Natomiast drugi podany został dotychczas z dwóch stanowisk w Słowińskim Parku Narodowym (por. Bujakiewicz, Lisiewska 1983).

W trakcie badań terenowych w Borach Tucholskich autorzy stwierdzili dwa nowe stanowiska *Omphalina umbellifera*. Charakteryzuje się ona wyrastającymi z ciemnozielonej, ziarenkowatej plechy typu *Botrydina* żółto-brązowymi lub słomko-

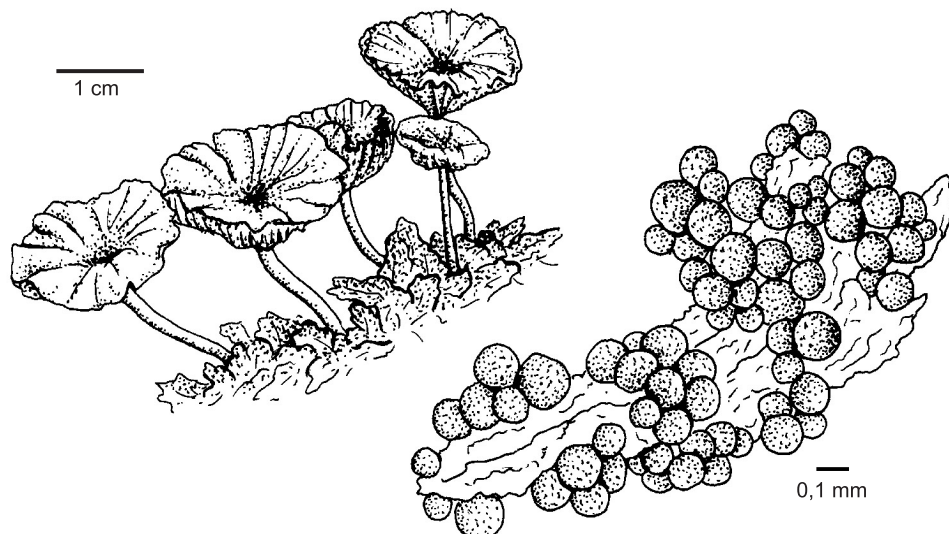
wymi owocnikami kapeluszowymi o dość długim (do 3 cm) trzonie zakończonym kapeluszem do ok. 2 cm średnicy (ryc. 1). Owocniki wykazują sezonowość występowania – na zimę zamierają, a pojawiają się wczesną wiosną. Ich liczba oraz trwałość zależna jest także od warunków pogodowych w danym roku. W skrajnych przypadkach (np. długotrwała susza) mogą się nie wykształcać. Obecna jest wtedy płonna plecha (obserwacje własne).

Morfologicznie takson ten jest podobny do *Omphalina pseudoandrosacea* (Bull.) Mosser, jednak owocniki u ostatniego gatunku są białawe. W stanie płonnym te dwa porosty nie dają się odróżnić, a niektórzy autorzy uznają je za jeden gatunek (Orange, Watling 1992).

Omphalina umbellifera rośnie najczęściej na drewnie, pniach drzew lub glebie w miejscach wilgotnych (Orange, Watling 1992). Na jednym stanowisku z Pomorza Gdańskiego stwierdzono go na rozkładających się kłodach w dolinie rzeki. Z wyjątkiem mszaków nie zaobserwowano żadnych innych organizmów towarzyszących mu na tych siedliskach. W przypadku drugiego stanowiska porost ten został znaleziony na łące na przesuszonym torfie przy korzeniu ściętego drzewa razem z mszakami i *Cladonia chlorophaea* s.l.

Biorąc pod uwagę wymagania siedliskowe tego taksonu, jest on prawdopodobnie częstszy na Pomorzu Gdańskim, lecz mógł być niezauważany w trakcie badań terenowych i traktowany jako gatunek grzyba lub glona w przypadku obecności samej tylko plechy. Porost ten wymaga jednak dalszych poszukiwań, a w przypadku znalezienia tylko płonnej plechy, wskazane byłoby ponowne sprawdzenie stanowiska.

Stanowiska: [Bc-25] – Bory Tucholskie, Wdzydzki Park Krajobrazowy, okolice wsi Belford, 54°02'32,8"N/17°50'38,2"E, łąka w stadium sukcesyjnym w kierunku

Ryc. 1. Pokrój *Omphalina umbellifera* (rys. T. S. Olszewski)
po lewej – owocniki na plechse; po prawej – plecha typu *Botrydina* na kawałku drewna
Fig. 1. The habit of *Omphalina umbellifera* (drawn by T. S. Olszewski)
left – fruit bodies on thallus; right – thallus of *Botrydina* type on the piece of wood

torfowiska, na torfie przy korzeniu ściętego drzewa, 19.06.2003, leg. M. Kukwa 1845 (UGDA);

[Bc-58] – Bory Tucholskie, na W od wsi Kasparus, rezerwat „Zdrójno”, oddz. 332, nad rzeką Brzezianek, na drewnianej kłodzie, w miejscu widnym i wilgotnym, 15.09.1999, leg. M. Kukwa & A. Zwolicki (UGDA-L-9027).

Podziękowania

Serdecznie dziękujemy dr. Tomaszowi S. Olszewskiemu za wykonanie ryciny *Omphalina umbellifera*.

Literatura

- BUJAKIEWICZ A., LISIEWSKA M. 1983. Mikoflora zbiorowisk roślinnych Słowińskiego Parku Narodowego. – Bad. Fizjogr. Pol. Zach., B – Botanika 34: 49–77.
- FAŁTYNOWICZ W. 1992. The lichens of Western Pomerania (NW Poland). An ecogeographical study. – Polish Bot. Stud. 4: 1–182.
- ORANGE A., WATLING R. 1992. *Omphalina* Qué. (1886). – W: PURVIS O. W., COPPINS B. J., HAWKSWORTH D. L., JAMES P. W., MORE D. M. (red.), The lichen flora of Great Britain and Ireland. Natural History Museum Publications, London, s. 401–404.
- PURVIS O. W., COPPINS B. J., HAWKSWORTH D. L., JAMES P. W., MORE D. M. (red.) 1992. The lichen flora of Great Britain and Ireland. Natural History Museum Publications, London, 710 ss.